

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
спеціалізації "Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності"
денної форми навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Протокол № 5 від 29.12.2014 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: Бондаренко Л. М.

Стахорська С. І.

Гуржій Н. Г.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Економіка і фінанси підприємства" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" спеціалізації "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. Л. М. Бондаренко, С. І. Стахорська, Н. Г. Гуржій. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 81 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" та інших економічних напрямів денної форми навчання.

Вступ

Головне місце в загальній системі фінансових відносин у суспільстві належить підприємствам. Підприємство – основна ланка здійснення господарської діяльності та сфери державного регулювання усієї фінансової системи держави. Вони функціонують у сфері матеріального виробництва, де створюються матеріальні блага, валовий внутрішній продукт і національний дохід суспільства, формуються централізовані та децентралізовані фінансові ресурси держави і підприємств. Економічні відносини, що виникають у процесі діяльності підприємств, мають широкий спектр, тому що вони охоплюють різноманітні процеси, від створення підприємства до розподілу прибутку і фінансового планування.

Значущість цієї навчальної дисципліни у підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" полягає в її функціональній спрямованості на формування системного знання щодо економічно-фінансового механізму підприємства, теоретичних засад, принципів, методів і методології розробки та вдосконалення ефективних систем управління підприємством, структурно-функціональної організації та інформаційного забезпечення даного виду управлінської діяльності.

Навчальна дисципліна "Економіка і фінанси підприємства" є нормативною навчальною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 0306 – "Менеджмент і адміністрування"	Нормативна	
Модулів – 4	Напрямок підготовки 6.030601 "Менеджмент"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		2-й	
Загальна кількість годин – 216		Семестр	
		3-й	4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год	34 год
		Практичні, семінарські	
		32 год	18 год
		Самостійна робота	
		44 год	56 год
		Вид контролю	
		диференційований залік	екзамен

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить – 116 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Економіка і фінанси підприємства" є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

Завданнями дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів з таких питань:

підприємство як суб'єкт господарювання та основні напрями його господарсько-фінансової діяльності (операційна, інвестиційна, інноваційна, фінансова);

методологічні та методичні засади планування діяльності підприємства;

формування програми виробництва продукції та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства;

визначення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання;

теоретичні засади формування й використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання; методичні підходи до їх аналізу та планування;

теоретичні засади формування та використання майнових ресурсів (активів) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування;

теоретичні засади формування фінансових ресурсів (капіталу) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування;

механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;

оцінювання ефективності господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення;

сутність фінансового стану підприємства, його складові та методи оцінювання;

конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінювання;

механізм розвитку підприємства, запобігання кризових явищ та банкрутства; забезпечення економічної безпеки підприємства.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні концепції та методологія процесу управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства, що поширені у світовій науці та практиці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система фінансово-економічних відносин підприємства, які виникають у процесі його операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та фундаментального циклів та частину дисциплін професійного циклу. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Економічна теорія", "Інформаційні системи та технології", "Статистика", "Політологія", "Технології виробництва", "Фінанси, гроші та кредит", "Економетрія".

У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Менеджмент та адміністрування", "Зовнішньоекономічна діяльність підприємства", "Міжнародні економічні відносини", "Економічний аналіз", "Міжнародні фінанси", "Техніка і організація зовнішньоекономічних операцій", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

економічні основи функціонування підприємства в системі ринкових відносин, основні напрями та види його діяльності; види підприємств, що функціонують в Україні;

систему аналізу та планування обсягів, результатів діяльності ресурсного потенціалу підприємства;

зовнішнє середовище та його вплив на діяльність підприємства;

ресурсний потенціал підприємства та його складові елементи;

основні результативні показники діяльності підприємства, порядок їх формування та використання;

капітал підприємства, його структуру, взаємозв'язок з ресурсами, економічні основи формування та використання;

ефективність, конкурентоспроможність підприємства та його продукції, володіти практичними навичками оцінки цих параметрів;

сучасні теорії та моделі розвитку підприємства, механізм трансформації (реструктуризації) підприємств у процесі розвитку;
економічну безпеку підприємства та його антикризову діяльність;

вміти:

здійснювати стратегічне, тактичне та оперативне планування; планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, зовнішніх і внутрішніх обмежень та ризиків, напрямів розвитку та реструктуризації;

обґрунтовувати обсяги виробництва та реалізації продукції підприємства, його виробничої потужності, потреби підприємства у матеріальних ресурсах, мати уявлення про критерії оптимізації обсягів матеріально-сировинних ресурсів, що необхідні підприємству; товарну та цінову політику підприємства;

аналізувати та планувати ресурси, що необхідні підприємству, розробляти політику формування та використання трудових, майнових і фінансових ресурсів;

аналізувати та планувати доходи, поточні витрати і фінансові результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;

обґрунтовувати ефективність інвестиційних та інноваційних проектів; оцінювати фінансово-майновий стан підприємства, його конкурентоспроможність, загрозу банкрутства.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ЕІФП 1	Знання, вміння та навички щодо визначення місця підприємства у сучасній системі господарювання	Здатність до визначення місця підприємства у загальній системі соціально орієнтованої ринкової економіки Здатність аналізувати ефективність, конкурентоспроможність продукції підприємства, володіти практичними навичками оцінювання цих параметрів

Продовження табл. 2.1

1	2	3
		<p>Здатність до обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції, його виробничої потужності</p> <p>Здатність до своєчасного планування заходів з підвищення прибутковості діяльності підприємства</p> <p>Здатність до аналізу факторів і показників використання всіх ресурсів діяльності підприємства</p> <p>Здатність до аналізу факторів і показників використання трудових ресурсів підприємства</p> <p>Здатність до вивчення і узагальнення теоретичних засад формування та використання майнових ресурсів (активів) підприємства</p> <p>Здатність визначати оптимальний склад та основні джерела формування активів підприємства</p>
ЕІФП 2	Знання, вміння та навички щодо ефективного використання ресурсів підприємства	<p>Здатність до вибору форм і проведення розрахунків в областях оплати праці, калькулювання собівартості і ціноутворення</p> <p>Здатність проводити аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників формування чистого доходу підприємства</p> <p>Здатність визначати оптимальну цінову політику підприємства</p> <p>Здатність до аналізу факторів показників економічної ефективності діяльності підприємства</p> <p>Здатність до розробки варіантів управлінських рішень в області економічного механізму функціонування підприємства</p> <p>Здатність до організації та здійснення економічних результатів, що визначають рівень господарської діяльності підприємства</p> <p>Здатність до складання планів і економічних звітів для економічного аналізу та розробки стратегії розвитку підприємства</p>

1	2	3
ЕІФП 3	Знання, вміння та навички щодо використання принципів, методів та інструментів управління фінансами підприємства	Здатність до вивчення і узагальнення економічних основ формування та використання капіталу підприємства, його структури та джерел залучення
		Здатність використовувати звітність підприємства як інструмент фінансового аналізу й управління фінансами підприємства
		Здатність до проведення комплексного фінансового аналізу підприємства
		Здатність обґрунтовувати і надавати економічну інтерпретацію результатам фінансового аналізу підприємства
		Здатність обґрунтовувати та забезпечувати прийняття управлінських рішень на основі оцінювання фінансового стану підприємства
		Здатність оцінювати та аналізувати фінансовий стан підприємства
ЕІФП 4	Здатність формулювати цілі та здійснювати стратегічне та оперативне фінансове планування на основі фінансового аналізу діяльності підприємства	Здатність формулювати цілі та здійснювати стратегічне та оперативне фінансове планування
		Здатність визначати оптимальні напрямки інвестиційної діяльності підприємства
		Здатність розробляти стратегії розвитку підприємства
		Здатність оцінювати та аналізувати можливість банкрутства підприємства та у разі необхідності складати програму оздоровлення підприємства

* ЕІФП Обґрунтування фінансово-економічної діяльності підприємства

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Підприємство у сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

1.1. Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

1.2. Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та ін. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

1.3. Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

1.4. Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Тема 2. Економічна характеристика продукції підприємства

2.1. Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції, що виробляє та реалізує підприємство. Поняття "номенклатура та асортимент продукції, що виробляється", "товарна", "валова", "чиста", "реалізована продукція", "валовий оборот підприємства".

2.2. Товарна політика підприємства і механізм її здійснення. Життєвий цикл товару та його значення для розробки товарної політики підприємства. Формування асортименту товарів та управління ним. Розробка товарної марки та здійснення її правової охорони.

Тема 3. Виробнича програма підприємства

3.1. Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.

3.2. Інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми. Маркетинговий аналіз як передумова формування програми випуску продукції.

3.3. Фактори, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції. Планування параметрів виробничої програми: послідовність, методи. Визначення необхідного й можливого обсягів виробництва та реалізації продукції. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

3.4. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства. Визначення потреби підприємства у матеріальних ресурсах. Обґрунтування оптимальної партії постачання матеріальних ресурсів.

3.5. Аналіз та планування обсягів реалізації продукції підприємства. Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та сезонності реалізації продукції. Резерви зростання обсягів виробництва та реалізації продукції.

Тема 4. Виробнича потужність підприємства

4.1. Поняття виробничої потужності підприємства, його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства. Фонд часу роботи обладнання та методика його визначення.

4.2. Системи і методи визначення потужності підприємства. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки.

4.3. Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок виробничої потужності та пропускної спроможності підприємства.

4.4. Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності, їх класифікація і характеристика. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Тема 5. Ресурсний потенціал підприємства

5.1. Поняття та види економічних ресурсів. Поняття потенціалу і ресурсного потенціалу підприємства. Складові ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок.

5.2. Взаємозв'язок окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства. Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу.

5.3. Чинники, що обумовлюють рівень використання ресурсного потенціалу. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

Тема 6. Трудові ресурси підприємства

6.1. Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів. Принципи і завдання формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів.

6.2. Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінювання. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві.

6.3. Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної плати і її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Тарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці.

6.4. Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності.

6.5. Методичні інструменти аналізу чисельності та фонду оплати праці підприємства. Зміст плану з праці та порядок його розробки. Обґрунтування потреби підприємства у трудових ресурсах. Штатний розпис, його призначення та порядок складання. Методи планування фонду оплати праці. Шляхи раціоналізації витрат у складі фонду оплати праці підприємства.

Тема 7. Майнові ресурси (активи) підприємства

7.1. Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Характеристики підприємства, що визначають особливості формування його активів.

7.2. Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів.

7.3. Сутність, класифікація та особливості відтворення основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінювання стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

7.4. Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення. Довгострокові фінансові інвестиції підприємства: поняття, класифікація, методи оцінювання.

7.5. Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмітні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства. Поняття та особливості кругообігу оборотних активів підприємства. Сутність та методика оцінювання виробничого, операційного і фінансового циклів підприємства.

7.6. Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства: сутність, класифікація, види вартості та методи оцінювання вибуття. Дебіторська заборгованість підприємства як складова економічних ресурсів підприємства: сутність, склад, види вартості, призначення та класифікація.

7.7. Сутність і класифікація грошових активів підприємства та їх еквівалентів. Відмітні особливості грошових активів як складової майнових ресурсів підприємства. Особливості кругообігу грошових активів підприємства та інструменти його забезпечення.

7.8. Методичні інструменти аналізу активів підприємства. Обґрунтування планового обсягу активів підприємства: завдання, етапи та методи. Резерви прискорення оборотності активів підприємства.

Змістовий модуль 2

Організаційні та економічні результати діяльності підприємств

Тема 8. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

8.1. Сутність понять витрати, поточні та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, послуг і робіт. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства.

8.2. Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

8.3. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Поняття калькулювання продукції підприємства. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості. Управління поточними витратами за системою "директ-костингу", сфера застосування, можливості використання, порядок обчислення витрат за одно- та багатоступеневого розподілу маржинального (граничного) доходу. Особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах окремих галузей.

8.4. Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст і механізм дій виробничого левериджу. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

8.5. Методи планування поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання. Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Тема 9. Доходи та цінова політика підприємства

9.1. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.

9.2. Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності.

9.3. Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення. Характеристика ціноутворюючих факторів. Методи ціноутворення. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.

9.4. Методичні інструменти та послідовність аналізу доходів підприємства. Планування доходів підприємства: поняття, завдання і послідовність. Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства: особливості та умови їх застосування. Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

Тема 10. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання

10.1. Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінювання діяльності підприємства. Види

ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінювання ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства.

10.2. Особливості оцінювання ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Оцінювання ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.

10.3. Методи інтегрального оцінювання ефективності діяльності підприємства. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Змістовий модуль 3

Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства

Тема 11. Фінансові ресурси (капітал підприємства)

11.1. Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Відмітні характеристики підприємства, що визначають особливості формування його фінансових ресурсів. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства у процесі формування його капіталу.

11.2. Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з позицій різних підходів та принципи його формування. Класифікація капіталу підприємства.

11.3 Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.

11.4. Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства. Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства: поняття, принципи, завдання. Особливості, форми та інструменти банківського і небанківського кредитування підприємства.

11.5. Поняття структури та вартості капіталу підприємства. Методичні підходи до оцінювання ефекту фінансового важеля та середньозваженої вартості капіталу підприємства. Методичні інструменти аналізу капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи. Планування обсягу і структури капіталу підприємства: сутність, етапи та методи. Резерви зростання капіталу підприємства.

Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання

12.1. Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета і завдання його дослідження. Основні елементи, що визначають фінансово-майновий стан підприємства.

12.2. Поняття та методи оцінювання фінансово-майнового стану підприємства. Горизонтальний (трендовий) аналіз. Вертикальний (структурний) аналіз. Порівняльний (просторовий) аналіз. Аналіз фінансових коефіцієнтів (К-аналіз). Факторний аналіз. Експрес-метод діагностики фінансово-майнового стану.

12.3. Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Сутність рентабельності діяльності підприємства. Показники оцінки рентабельності діяльності підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

12.4. Інтегральна оцінка фінансово-майнового стану підприємства. Вимоги до інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Послідовність етапів здійснення інтегрального оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства

13.1. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

13.2. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінювання. Використання чистого прибутку підприємства.

Змістовий модуль 4

Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки

Тема 14. Планування діяльності підприємства

14.1. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.

14.2. Технологія планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Залежність цілей господарювання від стадій життєвого циклу підприємства. Дерево цілей та його побудова.

14.3. Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Діагностика реалізації обраної стратегії. Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства. Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства.

Тема 15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку

15.1. Поняття "розвиток"; його роль, місце і значення в господарській діяльності. Видова класифікація процесів розвитку. Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств. Основні форми розвитку підприємства.

15.2. Концепції розвитку підприємств. Сучасні моделі розвитку підприємств. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

15.3. Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації підприємств. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів. Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств.

Тема 16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

16.1. Сутність і фази розгортання кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності. Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Методичні підходи до визначення ймовірності кризи на підприємстві. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процедура розгляду та прийняття рішення у справі про банкрутство підприємства.

16.2. Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Оцінювання та продаж майна підприємства-банкрута. Черговість задоволення вимог кредиторів у процесі ліквідаційної процедури.

16.3. Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації. Класифікація санаційних заходів. Генезис формування та сучасне розуміння економічної безпеки підприємств, її місце і роль у системі управління підприємством. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Методи моніторингу економічної безпеки підприємства. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з чотирьох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура тематичного плану навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	Усього	у тому числі		
		лекційні	практичні, семінарські	самостійна робота, підготовка до занять
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства				
<i>Тема 1.</i> Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	6	2	2	2
<i>Тема 2.</i> Економічна характеристика продукції підприємства	7	2	2	3
<i>Тема 3.</i> Виробнича програма підприємства	7	2	2	3
<i>Тема 4.</i> Виробнича потужність підприємства	7	2	2	3
<i>Тема 5.</i> Ресурсний потенціал підприємства	12	4	4	4
<i>Тема 6.</i> Трудові ресурси підприємства	8	2	2	4
<i>Тема 7.</i> Майнові ресурси (активи) підприємства	7	2	2	3
Разом за змістовим модулем 1	54	16	16	22
Змістовий модуль 2. Організаційні та економічні результати діяльності підприємств				
<i>Тема 8.</i> Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	20	6	6	8
<i>Тема 9.</i> Доходи та цінова політика підприємства	14	4	4	6
<i>Тема 10.</i> Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	20	6	6	8
Разом за змістовим модулем 2	54	16	16	22

Змістовий модуль 3. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства				
<i>Тема 11.</i> Фінансові ресурси (капітал підприємства)	12	4	2	6
<i>Тема 12.</i> Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	18	6	4	8
<i>Тема 13.</i> Фінансові результати діяльності підприємства	22	8	4	10
Разом за змістовим модулем 3	52	18	10	24
Змістовий модуль 4. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки				
<i>Тема 14.</i> Планування діяльності підприємства	16	6	4	6
<i>Тема 15.</i> Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	12	4	2	6
<i>Тема 16.</i> Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	14	6	2	6
Разом за змістовим модулем 4	42	16	8	18
Підготовка до екзамену	10			10
Передекзаменаційна консультація	2	–	–	2
Екзамен	2	–	–	2
Разом	216	66	50	100

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом

бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства			
<i>Тема 1.</i> Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	1. Підприємство як суб'єкт господарювання. Підприємницька діяльність 2. Правові основи діяльності підприємств (фірм) за умов ринкової економіки. 3. Тенденції щодо зміни в Україні кількості підприємств за формою власності майна і чисельністю працівників	2	Основна: [18; 20; 24; 29]. Додаткова: [42; 53]
<i>Тема 2.</i> Економічна характеристика продукції підприємства	1. Характеристика продукції підприємства та її класифікація. 2. Життєвий цикл товару. 3. Розробка товарної марки та здійснення її правової охорони	2	Основна: [18; 20; 22]. Додаткова: [32; 62]
<i>Тема 3.</i> Виробнича програма підприємства	1. Фактори, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції. 2. Резерви зростання обсягів виробництва та реалізації продукції. 3. Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва	2	Основна: [21; 23; 24]. Додаткова: [37; 52]
<i>Тема 4.</i> Виробнича потужність підприємства	1. Виробнича потужність підприємства та фактори впливу на її розмір. 2. Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності	2	[Основна: [21; 23; 24]. Додаткова: [37; 52]
<i>Тема 5.</i> Ресурсний потенціал підприємства	1. Ресурсний потенціал підприємства та його структура. 2. Чинники та напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства	2	Основна: [20 – 22]. Додаткова: [48; 64]
Змістовий модуль 2. Організаційні та економічні результати діяльності підприємств			
<i>Тема 8.</i> Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	1. Методи калькулювання собівартості. 2. Особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах різних галузей. 3. Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства	2	Основна: [20; 26; 27]. Додаткова: [51; 53]

1	2	3	4
<i>Тема 9.</i> Доходи та цінова політика підприємства	<ol style="list-style-type: none"> Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності. Методичні інструменти та послідовність аналізу доходів підприємства 	2	Основна: [20; 25; 27]. Додаткова: [33; 34]
<i>Тема 10.</i> Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	<ol style="list-style-type: none"> Особливості оцінювання ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Оцінювання ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства 	2	Основна: [18; 26; 27]. Додаткова: [31; 39; 49]
Змістовий модуль 3. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства			
<i>Тема 11.</i> Фінансові ресурси (капітал підприємства)	<ol style="list-style-type: none"> Сутність та функції кредиту в ринковій економіці. Лізингове кредитування підприємств. Порядок отримання банківського кредиту підприємствами. Методичні підходи щодо оцінювання кредитоспроможності підприємства-позичальника. Способи надання комерційного кредиту 	1	Основна: [25; 26]. Додаткова: [35; 36; 46]
<i>Тема 12.</i> Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	<ol style="list-style-type: none"> Інформаційне забезпечення проведення фінансового аналізу. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства. Деталізований аналіз фінансового стану підприємства. Аналіз руху грошових коштів підприємства. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. Комплексне оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства 	2	Основна: [18; 26; 27]. Додаткова: [31; 39; 49]
<i>Тема 13.</i> Фінансові результати діяльності підприємства	<ol style="list-style-type: none"> Джерела формування фінансових ресурсів підприємств. Характеристика грошових надходжень підприємства та порядок їх відображення у фінансовий звітності. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємства: економічний зміст, методи планування. Організація та управління фінансами підприємства 	2	Основна: [18; 24; 30]. Додаткова: [41; 45]

	5. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. 6. Аналіз дивідендної політики підприємства		
Змістовий модуль 4. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки			
<i>Тема 14.</i> Планування діяльності підприємства	1. Сутність фінансової стратегії підприємства та етапи її розробки. 2. Завдання і принципи фінансового планування на підприємствах. 3. Характеристика методів встановлення показників фінансових планів. 4. Характеристика основних розділів фінансового плану підприємства. 5. Методичні підходи до планування виручки від реалізації продукції підприємства. 6. Обґрунтування необхідності оперативного фінансового планування на підприємствах, характеристика основних оперативних фінансових планів	2	Основна: [21 – 24]. Додаткова: [33; 42]
<i>Тема 15.</i> Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	1. Основні форми розвитку підприємства. 2. Сучасні моделі розвитку підприємств. 3. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку. 4. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації підприємств. 5. Визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів	2	Основна: [1; 3; 11; 18]. Додаткова: [38]
<i>Тема 16.</i> Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	1. Фінансова криза на підприємствах. 2. Причини її виникнення. 3. Санація й реструктуризація підприємств і організацій. 4. Механізм санації підприємств в Україні. 5. Критерії банкрутства підприємств. 6. Ліквідація підприємства	1	Основна: [20; 22; 23]. Додаткова: [34; 38]
Разом годин за змістовими модулями		26	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства			
<i>Тема 5.</i> Ресурсний потенціал підприємства	Розрахунок ресурсного потенціалу підприємства. Оптимізація структури ресурсного потенціалу	2	Основна: [20 – 22]. Додаткова: [48; 64]
<i>Тема 6.</i> Трудові ресурси підприємства	Розрахунок показників трудомісткості та виробітку, аналіз динаміку їхніх змін. Визначення суми заробітної плати згідно до різних форм та систем оплати праці	2	Основна: [20; 24; 29]. Додаткова: [69; 70]
<i>Тема 7.</i> Майнові ресурси (активи) підприємства	Розрахунок суми основних фондів згідно різних методів їхньої оцінки. Розрахунок та аналіз динаміки змін показників фондівдачі, фондомісткості. Розрахунок показників оборотності оборотних фондів. Аналіз шляхів прискорення обороту оборотних фондів	2	Основна: [20; 23; 24]. Додаткова: [69; 70]
Змістовий модуль 2. Організаційні та економічні результати діяльності підприємств			
<i>Тема 8.</i> Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Визначення собівартості продукції, аналіз структури умовно-змінних та умовно-постійних витрат. Розрахунок зниження витрат на 1 грн продукції	4	Основна: [20; 26; 27]. Додаткова: [51; 53]
<i>Тема 9.</i> Доходи та цінова політика підприємства	Визначення прибутку від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. Аналіз стратегії ціноутворення	2	Основна: [20; 25; 27]. Додаткова: [33; 34]

1	2	3	4
<i>Тема 10.</i> Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	Розрахунок та аналізування показників диференційної та загальної економічної ефективності. Визначення найбільш ефективного варіанта виробничо-господарських рішень	4	Основна: [18; 26; 27]. Додаткова: [31; 39; 49]
Змістовий модуль 3. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства			
<i>Тема 11.</i> Фінансові ресурси (капітал підприємства)	Розрахунок та аналіз ефективності використання банківських та комерційних позик. Розрахунок та оцінювання плати за користування овердрафтом	1	Основна: [25; 26]. Додаткова: [35; 36; 46]
<i>Тема 12.</i> Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Аналіз платоспроможності підприємства. Проведення аналізу ліквідності балансу підприємства. Аналіз ліквідності підприємства. Проведення аналізу оцінювання фінансової стійкості підприємства. Розрахунок коефіцієнтів структури капіталу і маневреності за звітні періоди. Проведення оцінювання ефективності використання власного капіталу підприємства за допомогою факторного аналізу	2	Основна: [18; 26; 27]. Додаткова: [31; 39; 49]
<i>Тема 13.</i> Фінансові результати діяльності підприємства	Розрахунок доходу (виручки) від реалізації продукції підприємства за методом нарахувань та касовим методом. Розрахунок чистого прибутку підприємства. Проведення оцінювання ефективності використання сукупного капіталу підприємства за допомогою факторного аналізу моделі Дюпона	2	Основна: [18; 24; 30]. Додаткова: [41; 45]
Змістовий модуль 4. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки			
<i>Тема 14.</i> Планування діяльності підприємства	Розрахувати та проаналізувати показники диференційної та загальної економічної ефективності. Визначити найбільш ефективний варіант виробничо-господарських рішень	2	Основна: [21 – 24]. Додаткова: [33; 42]
<i>Тема 16.</i> Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	Оцінювання можливості банкрутства підприємства за допомогою факторних моделей Альтмана, Ліса та Таффлера. Оцінювання підприємств за українським критерієм банкрутства	1	Основна: [1; 3; 11; 18]. Додаткова: [38]
Разом годин за змістовими модулями		24	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Тема 4. Виробнича потужність підприємства

Завдання.

Підприємство, економічне становище якого характеризується даними, наведеними в табл. 6.2, припускає розширення сфер діяльності.

Таблиця 6.2

Результати господарської діяльності підприємства (тис. грн)

Показники	Базовий рік		Звітний рік	
	Перше півріччя	Друге півріччя	Перше півріччя	Друге півріччя
Чистий прибуток	2 070	2 260	2 580	3 230
Обсяг реалізації	3 494	4 062	4 792	8 030
Активи підприємства	37 056	65 740	68 010	107 495

Охарактеризуйте ступінь доцільності такого рішення для подальшого його розвитку.

Тема 5. Ресурсний потенціал підприємства

Завдання.

Відповідно до проекту реконструкції цеху крім використовованого устаткування вартістю 500 тис. грн потрібно придбати нове обладнання вартістю 400,3 тис. грн. Загальна вартість устаткування за проектом складає 900,3 тис. грн.

У результаті реконструкції цеху зміняться елементи поточних витрат (табл. 6.3).

Таблиця 6.3

Вихідні дані для розрахунку

Показники	До впровадження нової техніки	Після впровадження
1	2	3
Річний випуск продукції, шт.	18 730	18 730
Поточні витрати на виробництво (собівартість) річного обсягу випуску продукції, тис. грн, у т. ч.:	2 806,8	1990,2

1	2	3
Заробітна плата робітників з нарахуваннями	2 184,1	1 410,2
Електроенергія	217,1	159,8
Утримання і ремонт устаткування	186,3	194,0
Вартість оснащення й інструмента	134,8	156,8
Амортизаційні відрахування	84,5	70,0

Обґрунтуйте доцільність проведення реконструкції цеху на основі показників порівняльної ефективності й річного економічного ефекту.

Тема 14. Планування діяльності підприємства

Завдання.

На основі наведених даних (табл. 6.4) обчисліть додатково необхідні фонди (ДНФ), якщо відомо, що очікується ріст обсягу продажів на 20 %. Використовуйте процентну залежність від обсягу продажів і повне завантаження. Коефіцієнт виплати дивідендів постійний. Податок на прибуток – 25 %. Компанія практикує виплату дивідендів у розмірі 15 %.

Таблиця 6.4

Дані фінансової звітності підприємства

Звіт про фінансові результати	Балансовий звіт	
	Активи	Пасиви
Обсяг продажів 4 000	Необоротні активи 4 000	Власний капітал:
Затрати 3 250	Виробничі запаси 500	Привілейовані акції 700
Відсотки за кредит 250	Незавершене виробництво 400	Звичайні акції 3 000
	Готова продукція 600	Нерозподілений прибуток 300
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги 1 500	Довгострокові кредити банків 1 500
	Дебіторська заборгованість за розрахунками 900	Короткострокові кредити банків 1 100
	Грошові кошти та їх еквіваленти 100	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги 900
		Поточні зобов'язання за розрахунками 500

Знайдіть коефіцієнти внутрішнього та стійкого росту підприємства. Що необхідно зробити менеджменту та акціонерам компанії в такій ситуації?

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 46 % (100 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (216 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань

державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Підприємство у сучасній системі господарювання.				
Ресурсне забезпечення діяльності підприємства				
<i>Тема 1.</i> Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем: "Державний регуляторний механізм діяльності підприємства", "Договірні взаємовідносини в підприємницькій діяльності", "Міжнародна підприємницька діяльність"	2	Презентація результатів	Основна: [18; 20; 24; 29]. Додаткова: [42; 53]
<i>Тема 2.</i> Економічна характеристика продукції підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Асортиментна політика підприємства", "Торгова марка"	3	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	Основна: [18; 20; 22]. Додаткова: [32; 62]
<i>Тема 3.</i> Виробнича програма підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем: "Види планування розвитку підприємства", "Механізм забезпечення ритмічності виробництва та зменшення впливу сезонності реалізації продукції", "Прогнозування розвитку підприємства"	3	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота за темами 1 – 3.	Основна: [21; 23; 24]. Додаткова: [37; 52]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 4. Виробнича потужність підприємства</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Розробка плану технічного розвитку підприємства", "Особливості розрахунку виробничої потужності в галузях промисловості"	3	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	[Основна: [21; 23; 24]. Додаткова: [37; 52]
<i>Тема 5. Ресурсний потенціал підприємства</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем: "Світовий досвід щодо ресурсного потенціалу підприємства", "Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу"	4	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	Основна: [20 – 22]. Додаткова: [48; 64]
<i>Тема 6. Трудові ресурси підприємства</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Управління за цілями", "Сучасні підходи мотивації праці персоналу"	4	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	Основна: [20; 24; 29]. Додаткова: [69; 70]
<i>Тема 7. Майнові ресурси (активи) підприємства</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем: "Державний вплив на процес відтворення нових основних фондів", "Наслідки прискорення оборотності обігових коштів"	3	Презентація результатів. Письмова контрольна робота за темами 5 – 7. Колоквіум за темами 1 – 7	Основна: [20; 23; 24]. Додаткова: [69; 70]
Усього за змістовим модулем 1		22		

Змістовий модуль 2				
Організаційні та економічні результати діяльності підприємств				
<i>Тема 8.</i> Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Визначення точки беззбитковості", "Напрямки зниження витрат виробництва"	8	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота за темою 8	Основна: [20; 26; 27]. Додаткова: [51; 53]
<i>Тема 9.</i> Доходи та цінова політика підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Ціноутворення на міжнародному ринку", "Транспортна складова в цінах на міжнародному ринку"	6	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	Основна: [20; 25; 27]. Додаткова: [33; 34]
<i>Тема 10.</i> Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем: "Фактор часу в оцінці ефективності діяльності підприємства", "Соціальна ефективність діяльності підприємства"	8	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота за темами 9 – 10. Колоквіум за темами 8 – 10	Основна: [18; 26; 27]. Додаткова: [31; 39; 49]
Усього за змістовим модулем 2		22		
Змістовий модуль 3				
Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства				
<i>Тема 11.</i> Фінансові ресурси (капітал підприємства)	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Сутність та функції кредиту в ринковій економіці", "Лізингове кредитування підприємств", "Порядок отримання банківського кредиту підприємствами"	6	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	Основна: [25; 26]. Додаткова: [35; 36; 46]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 12.</i> Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Інформаційне забезпечення проведення фінансового аналізу", "Експрес-аналіз фінансового стану підприємства"	8	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота за темами 11 – 12	Основна: [18; 26; 27]. Додаткова: [31; 39; 49]
<i>Тема 13.</i> Фінансові результати діяльності підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Самофінансування підприємств", "Порядок визначення оподаткованого прибутку та нарахування податку на прибуток підприємств", "Порядок нарахування та сплати дивідендів в акціонерних товариствах"	10	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота за темою 13. Колоквіум за темами 11 – 13	Основна: [18; 24; 30]. Додаткова: [41; 45]
Усього за змістовим модулем 3		24		
Змістовий модуль 4				
Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки				
<i>Тема 14.</i> Планування діяльності підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Методи та порядок прогнозування обсягів реалізації продукції підприємства", "Складання фінансових планів у системі бюджетування поточної діяльності підприємства"	6	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота за темою 14	Основна: [21 – 24]. Додаткова: [33; 42]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 15.</i> Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств", "Організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань", "Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств"	6	Презентація результатів. Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 3; 11; 18]. Додаткова: [38]
<i>Тема 16.</i> Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи, підготовка до колоквіуму. Підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з тем "Банкрутство та порядок ліквідації підприємства", "Фінансова криза підприємства та її діагностика"	6	Презентація результатів. Письмова контрольна робота за темами 15 – 16. Колоквіум за темами 14 – 16	Основна: [1; 3; 11; 18]. Додаткова: [38]
Усього за змістовим модулем 4		18		
<i>Підготовка до екзамену</i>		10		
<i>Передекзаменаційна консультація</i>		2		
<i>Екзамен</i>		2		
Усього		100		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте сутність та місце фінансів підприємства у фінансовій системі держави.
2. Визначте сутність фінансів підприємств як економічної категорії.
3. Перелічіть та охарактеризуйте зовнішні та внутрішні фінансові відносини підприємства.
4. Назвіть та охарактеризуйте функції фінансів підприємств.
5. Визначте сутність фінансових ресурсів підприємств.
6. Охарактеризуйте джерела формування фінансових ресурсів підприємств у ринковій економіці.

7. Вкажіть на напрямками використання фінансових ресурсів на підприємствах.

8. Охарактеризуйте фонди грошових коштів, які формуються на підприємствах.

9. Охарактеризуйте форми фінансового забезпечення відтворювальних витрат підприємства.

10. Поясніть, як здійснюється формування статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм господарювання.

11. Назвіть основні принципи організації фінансової роботи на підприємстві.

12. Охарактеризуйте основні елементи фінансового механізму підприємства.

13. Охарактеризуйте фінансові методи, як елемент фінансового механізму підприємства.

14. Визначте організаційні засади фінансів підприємств.

15. Охарактеризуйте, яким чином здійснюються на підприємстві грошові розрахунки.

16. Визначте види грошових розрахунків підприємства.

17. Поясніть принципи організації безготівкових розрахунків в Україні.

18. Вкажіть, які види рахунків у національній та іноземній валюті можуть бути відкриті підприємствами в Україні.

19. Надайте характеристику формам безготівкових розрахунків підприємства.

20. Охарактеризуйте механізм розрахунків з використанням чеків.

21. Охарактеризуйте види акредитивів.

22. Охарактеризуйте особливості розрахунків з використанням векселів.

23. Охарактеризуйте сферу використання готівково-грошових розрахунків на підприємствах в Україні.

24. Перелічіть та охарактеризуйте документи, які використовуються у процесі готівково-грошових розрахунків на підприємствах.

25. Охарактеризуйте порядок видачі грошей у підзвіт та на фінансування відряджень.

26. Охарактеризуйте санкції, що застосовуються в Україні при порушенні підприємствами розрахункової та платіжної дисципліни.

27. Надайте визначення грошовим коштам і еквівалентам грошових коштів.

28. Охарактеризуйте види діяльності підприємства згідно діючим П(С)БО.

29. Поясніть, як виокремлюються внутрішні надходження підприємств згідно П(С)БО 3 у "Звіті про фінансові результати".

30. Вкажіть, які доходи належать до інших операційних доходів та до інших доходів.

31. Вкажіть, як визначається показник "виручка від реалізації продукції" підприємства.

32. Вкажіть, за якими методами визначається виручка від реалізації продукції підприємства за звітний період для відображення її у фінансовій звітності.

33. Охарактеризуйте фактори, які впливають на величину виручки від реалізації продукції.

34. Охарактеризуйте методи планування виручки від реалізації продукції підприємства.

35. Охарактеризуйте види витрат підприємства згідно з діючим П(С)БО.

36. Охарактеризуйте механізм формування собівартості реалізованої продукції підприємства.

37. Поясніть сутність класифікації виробничих витрат підприємства.

38. Охарактеризуйте витрати, що належать до складу інших операційних витрат та інших витрат.

39. Охарактеризуйте елементи витрат підприємства.

40. Визначте сутність прибутку підприємства.

41. Охарактеризуйте функції прибутку.

42. Охарактеризуйте показники фінансових результатів підприємства, які відображаються у Формі № 2 "Звіт про фінансові результати" та вкажіть на порядок їх розрахунку.

43. Охарактеризуйте зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на прибуток підприємства в ринковій економіці.

44. Охарактеризуйте методи планування прибутку підприємства.

45. Вкажіть, за якими основними напрямками розподіляється прибуток підприємства.

46. Вкажіть, які фонди грошових коштів формуються на підприємстві за рахунок чистого прибутку, та на які цілі витрачаються кошти відповідних фондів.

47. Вкажіть, як відображається накопичення прибутку у фінансовій звітності підприємства.

48. Охарактеризуйте показники рентабельності, які використовуються для оцінювання прибутковості й ефективності діяльності підприємства.
49. Визначте сутність оборотних коштів підприємства.
50. Перелічіть та охарактеризуйте елементи оборотних виробничих фондів та фондів обігу.
51. Надайте класифікацію оборотним коштам підприємства.
52. Охарактеризуйте систему організації оборотних коштів на підприємстві.
53. Вкажіть, чому необхідно визначати оптимальну потребу в оборотних коштах на підприємстві.
54. Охарактеризуйте методи, які використовують на підприємстві для планування оборотних коштів.
55. Поясніть, у чому полягає сутність нормування оборотних коштів підприємства.
56. Поясніть сутність поняття "норма оборотних коштів" та охарактеризуйте фактори, що впливають на її величину.
57. Охарактеризуйте механізм нормування оборотних коштів у виробничих запасах, у незавершеному виробництві, запасах готової продукції.
58. Поясніть, у чому полягає зміст економічного методу планування оборотних коштів підприємства.
59. Охарактеризуйте власні та прирівняні до них джерела формування оборотних коштів підприємства.
60. Вкажіть, які кошти належать до позикових та залучених джерел фінансування оборотних засобів підприємства.
61. Вкажіть, за допомогою яких показників можна оцінити ефективність використання оборотних коштів підприємства.
62. Охарактеризуйте заходи, які забезпечують прискорення оборотності оборотних коштів підприємства.
63. Визначте сутність кредиту в ринковій економіці.
64. Обґрунтуйте потреби підприємства в кредитних ресурсах.
65. Охарактеризуйте функції кредиту в ринковій економіці.
66. Надайте характеристику формам і видам кредиту.
67. Охарактеризуйте основні види банківських кредитів, які можуть надаватися підприємствам в Україні.

68. Вкажіть на фактори, що впливають на рівень відсоткової ставки за банківським кредитом.

69. Охарактеризуйте сутність строкового, контокорентного кредитів та овердрафту.

70. Вкажіть на порядок отримання підприємством банківського кредиту.

71. Вкажіть, які документи необхідно підготувати підприємству-позичальнику для отримання банківського кредиту.

72. Розкрийте зміст кредитного договору.

73. Вкажіть на порядок погашення банківського кредиту.

74. Вкажіть на переваги та недоліки комерційного кредитування підприємств.

75. Охарактеризуйте вексельну форму комерційного кредитування.

76. Вкажіть на способи надання комерційного кредиту підприємству.

77. Опишіть кредитування підприємств за відкритим рахунком.

78. Охарактеризуйте сутність фінансової стратегії підприємства.

79. Вкажіть на завдання, які вирішує фінансова стратегія підприємства.

80. Охарактеризуйте послідовність розробки фінансової стратегії.

81. Охарактеризуйте показники, які використовуються при встановленні цілей фінансової стратегії підприємства.

82. Охарактеризуйте зміст та завдання фінансового планування на підприємстві.

83. Охарактеризуйте основні принципи фінансового планування на підприємстві.

84. Охарактеризуйте методи визначення фінансових потреб підприємства.

85. Охарактеризуйте методи планування фінансових показників підприємства.

86. Охарактеризуйте показники фінансового плану підприємства.

87. Охарактеризуйте механізм формування прогнозу реалізації продукції підприємства.

88. Визначте сутність стратегії фінансування.

89. Охарактеризуйте механізм оперативного фінансового планування.

90. Охарактеризуйте основні оперативні фінансові плани підприємства.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1 і 9.2).

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	Лекція проблемного характеру з питання "Особливості формування статутних капіталів підприємств різних організаційно-правових форм", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 2.</i> Економічна характеристика продукції підприємства	Міні-лекція з питання "Розробка товарної марки", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Виробнича програма підприємства	Міні-лекція з питання "Обґрунтування оптимальної партії постачання матеріальних ресурсів"
<i>Тема 5.</i> Ресурсний потенціал підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Визначення оптимальної потреби в оборотних коштах на підприємстві", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Трудові ресурси підприємства	Міні-лекція з питання "Форми мотивації праці робітників на підприємствах України", банки візуального супроводу
<i>Тема 7.</i> Майнові ресурси (активи) підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Визначення оптимальної потреби в оборотних коштах на підприємстві", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Міні-лекція з питання "Управління поточними витратами за системою "директ-костингу", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Доходи та цінова політика підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Обґрунтування методу визначення доходу від реалізації продукції підприємства за звітний період"
<i>Тема 10.</i> Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	Міні-лекція з питання "Методи інтегрального оцінювання ефективності діяльності підприємства", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 11.</i> Фінансові ресурси (капітал підприємства)	Міні-лекція з питання "Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств у сучасних умовах господарювання та шляхів їх вирішення", банки візуального супроводу
<i>Тема 12.</i> Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Лекція проблемного характеру з питання "Особливості здійснення фінансово-економічного аналізу підприємств України", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 13.</i> Фінансові результати діяльності підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Особливості оподаткування прибутку підприємства в Україні"
<i>Тема 14.</i> Планування діяльності підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Взаємозв'язок стратегічного, тактичного та оперативного планування діяльності підприємства"
<i>Тема 15.</i> Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	Лекція проблемного характеру з питання "Визначення показників, які використовуються у процесі встановлення цілей фінансової стратегії підприємства"
<i>Тема 16.</i> Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	Міні-лекція з питання "Оцінювання рівня економічної безпеки підприємств в Україні", банки візуального супроводу, презентація результатів

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться,

як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки

таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 5.</i> Ресурсний потенціал підприємства	Завдання 1. Нормування оборотних коштів підприємств за елементами (виробничі запаси, запаси незавершеного виробництва, запаси готової продукції)	Робота в малих групах, презентації
<i>Тема 8.</i> Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Завдання 1. Обґрунтування засобів зниження нормативів оборотних коштів	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 10.</i> Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	Завдання 1. Обґрунтування засобів підвищення ефективності управління оборотним капіталом підприємства	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі
<i>Тема 11.</i> Фінансові ресурси (капітал підприємства)	Завдання 1. Визначення оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства	Робота в малих групах, мозкові атаки, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації
<i>Тема 12.</i> Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Комплексне практичне заняття у вигляді ділової гри "Розробка управлінського рішення для покращення типу фінансової стійкості підприємства"	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, метод сценаріїв, презентації
<i>Тема 13.</i> Фінансові результати діяльності підприємства	Завдання 1. Аналіз ефективності діяльності підприємства. Завдання 2. Визначення заходів підвищення темпів росту власного капіталу підприємства	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі

1	2	3
<i>Тема 14.</i> Планування діяльності підприємства	Завдання 1. Виявлення і аналіз факторів підвищення темпів внутрішнього та стійкого росту підприємства	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації
<i>Тема 15.</i> Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	Проблемна ситуація "Темп росту підприємства нижче його коефіцієнта внутрішнього росту"	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою (НБРС), яка враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Економіка і фінанси підприємства" передбачають лекції, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу. Накопичувальна бально-рейтингова система є основним елементом управління навчальним процесом і призначена для регулярного оцінювання якості його результатів. Основною метою введення НБРС є комплексна оцінка результатів навчальної діяльності студентів при засвоєнні усіх освітньо-професійних програм Галузевого стандарту освіти, що реалізуються в ХНЕУ ім. С.Кузнеця для денної форми навчання.

Навчальна дисципліна вивчається протягом 3 – 4 семестрів. Навчальним планом передбачено у третьому семестрі – диференційований залік, а у четвертому – екзамен. Для отримання заліку, студенту необхідно набрати за поточний і модульний контроль не менше 60 балів за семестр із 100 можливих. Для отримання позитивного результату за семестр за екзамен, студенту необхідно набрати не менше 25 балів із 40 можливих, за умови отримання 35 балів із 60 можливих за поточний і модульний контроль.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів у 3 семестрі та 60 балів

у четвертому; мінімальна сума – 60 балів у 3 семестрі та 35 балів у четвертому, що дозволяє студенту складати іспит).

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

виконання домашніх завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення письмових контрольних робіт.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Модульний контроль проводиться у формі колоквіуму.

Колоквіум – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача. Колоквіум здійснюється в письмовій формі за відповідними білетами, зміст яких містить тестові завдання всіх тем модуля.

Зразок завдання колоквіума з навчальної дисципліни "Економіка і фінанси підприємства"

Тестові завдання (30 тестових завдань стереотипного рівня) – 10 балів (за одну правильну відповідь – 0,33 бала).

1. Первісна вартість основних виробничих фондів – це:

а) фактична вартість основних фондів у момент введення в експлуатацію;

б) вартість основних фондів на 1 січня відповідного року;

в) вартість основних фондів, яка змінюється протягом строку їх експлуатації.

2. Рівень фізичного зносу визначається як:

- а) різниця між первісною та ліквідаційною вартостями основних фондів;
- б) частка від ділення фактичного і нормативного термінів служби основних фондів;
- в) частина вартості основних фондів, яку вони ще не передали продукту.

3. Моральний знос основних фондів – це:

- а) передчасне, до закінчення терміну фізичного служби, знецінення основних фондів;
- б) збиток, який несе власник, через зниження цін на продукцію, випущену за допомогою даних основних фондів;
- в) зниження прибутку від простою основних фондів.

4. Фондовіддача – це вартісний показник, що характеризує:

- а) відношення суми отриманого прибутку до середньорічної вартості основних виробничих фондів (ОПФ);
- б) відношення суми випущеної продукції за рік до середньорічної вартості ОПФ;
- в) відношення вартості реалізованої продукції підприємства до середньорічної вартості ОПФ;
- г) відношення суми, отриманої за рік прибутку до вартості ОПФ на 31 грудня аналізованого року.

5. Поліпшення використання устаткування в часі може бути досягнуто за рахунок:

- а) підвищення коефіцієнта змінності;
- б) залучення в роботу всього недіючого устаткування і скорочення простою обладнання;
- в) усунення або ослаблення (де необхідно) сезонності виробництва;
- г) варіанти а), б) і в) разом.

6. Оборотні фонди – це частина виробничих фондів яка:

- а) цілком споживається в кожному виробничому циклі;
- б) повністю переносить свою вартість на готову продукцію;
- в) змінює свою фізичну форму;
- г) варіанти а), б) і в) разом.

7. Фонди обігу складаються з:

- а) грошових коштів;
- б) витрат майбутніх періодів;
- в) готової продукції;
- г) варіанти а) і в) разом.

8. Фактичні витрати матеріалів складаються з:

- а) корисної витрати, технологічно неминучих відходів, інших відходів і втрат;
- б) корисної витрати і технологічно неминучих відходів;
- в) корисної витрати та інших відходів і втрат.

9. До промислово-виробничого персоналу належать працівники, зайняті:

- а) у виробництві;
- б) в обслуговуванні виробництва;
- в) в непромисловій сфері підприємства;
- г) у виробництві і його обслуговуванні.

10. Кваліфікація визначає:

- а) область прикладання праці;
- б) рід трудової діяльності;
- в) якість та складність праці.

11. Коефіцієнт прийому кадрів визначається як відношення:

- а) середньооблікової чисельності персоналу до кількості прийнятого на роботу персоналу;
- б) кількість прийнятого на роботу персоналу до середньооблікової чисельності персоналу;
- в) кількість прийнятого на роботу персоналу до середньооблікової чисельності персоналу, зменшеної на чисельність новоприйнятих працівників.

12. Вироблення продукції може бути виміряно в показниках:

- а) вартісних;
- б) натуральних;
- в) нормованого робочого часу.
- г) варіанти а), б) і в) разом.

13. Відновлювальна вартість основних фондів – це:

- а) вартість основних фондів після їх ремонту;
- б) вартість відтворення основних фондів у сучасних умовах;
- в) вартість основних фондів, яка не може бути виявлена в результаті їх переоцінки.

14. Оборотні фонди складаються з:

- а) виробничих запасів;
- б) незакінченої продукції;
- в) витрат майбутніх періодів;
- г) сума всіх варіантів.

15. Коефіцієнт використання матеріалів характеризує:

- а) відношення чистої ваги (площі) готової продукції до загального обсягу випущеної продукції;
- б) відношення чистої ваги (площі) готової продукції до норми витрат / фактичними витратами сировини або матеріалів;
- в) відношення загального обсягу випущеної продукції до чистої ваги готової продукції.

16. Основними завданнями бізнес-плану є:

- а) отримання інвестицій;
- б) боротьба з конкурентами та підвищення престижу підприємства;
- в) варіанти а) і б) разом.

17. Чи необхідно в бізнес-плані розраховувати точку беззбитковості:

- а) так;
- б) ні?

18. Усі витрати на виробництво і реалізацію продукції групуються за:

- а) економічними елементами;
- б) статтями калькулювання;
- в) за характером участі в процесі виробництва;
- г) варіанти а) і б) разом.

19. Витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи;

- в) амортизація; інші операційні витрати;
- г) варіанти а), б) і в) разом.

20. За ознакою залежності від зміни обсягу виробництва витрати поділяються на:

- а) постійні;
- б) змінні;
- в) залежні від роботи підприємства;
- г) варіанти а) і б) разом.

21. Економічна ефективність у загальному вигляді означає:

- а) результативність виробничого процесу;
- б) співвідношення між досягнутим результатом витрат живої і матеріалізованої праці;
- в) одержання максимуму прибутку;
- г) варіанти а) і б) разом.

22. Поняття "ефект" і "ефективність":

- а) тотожні;
- б) нетотожні.

23. У процесі визначення економічної ефективності у якості витрат розглядаються:

- а) час;
- б) поточні витрати;
- в) одноразові витрати;
- г) варіанти б) і в) разом.

24. Витрати і ресурси безпосередньо прямо:

- а) порівнянні;
- б) непорівнянні.

25. Загальна (абсолютна) ефективність не розраховується:

- а) у цілому на рівні держави;
- б) по галузі;
- в) по підприємству;
- г) по цеху чи дільниці.

26. Фондомісткість нараховується як відношення:

- а) вартості основних фондів до обсягу продукції;
- б) середньорічної вартості виробничих фондів до обсягу продукції;
- в) вартості оборотних фондів до обсягу продукції;
- г) обсягу продукції до середньорічної вартості виробничих фондів.

27. Величина річного економічного ефекту від реалізації оптимального варіанту рішення виробничого завдання визначається як:

- а) добуток питомого прибутку на кількість виробленої продукції кращого варіанту;
- б) добуток різниці між собівартістю одиниці продукції за розглянутими варіантами, і обсягом випущеної продукції кращого варіанту.

28. Основним завданням маркетингового плану в бізнес-плані є:

- а) опис маркетингових перспектив проекту;
- б) оцінка ринків збуту;
- в) обґрунтування прогнозу обсягу продажів.

29. Удосконалення організації праці:

- а) абсолютно не пов'язано з мотивацією праці;
- б) є способом поліпшення мотивації праці;
- в) іноді впливає на ступінь мотиваційної складової праці.

30. Структурна модель способів поліпшення мотивації праці складається з:

- а) матеріального і не грошового стимулювання;
- б) удосконалення організації праці і поліпшення якості робочої сили;
- в) залучення до процесу управління персоналу;
- г) варіанти а), б) і в) разом.

Семестровий контроль у третьому семестрі проводиться у формі диференційованого заліку – підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (*максимум 100 балів*), визначається як сума (*проста*) балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи колоквиум.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни у четвертому семестрі здійснюється на підставі

проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає 5 завдань: стереотипне, діагностичне, аналітичне, ситуаційне та евристичне, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент не може бути допущений до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Напрямок підготовки: 6.030601 "Менеджмент"

Спеціалізація : Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

Семестр: 2

Навчальна дисципліна – "Економіка і фінанси підприємства"

Завдання 1 (стереотипне).

Розрахувати різні варіанти стратегії фінансового управління оборотними коштами за наведеними далі даними. Заповнити табл. 10.1.

Потреба підприємства в оборотних і необоротних активах

Місяць	Оборотні активи	Необоротні активи	Усього активів	Мінімальна потреба в джерелах	Сезонна потреба
1	25	85			
2	24	85			
3	25	85			
4	23	85			
5	22	85			
6	21	85			
7	18	85			
8	20	85			
9	22	85			
10	24	85			
11	26	85			
12	24	85			

Визначити значення системної частини оборотних активів, довгострокових пасивів і чистого оборотного капіталу для агресивної, консервативної, компромісної й ідеальної моделей фінансування оборотних коштів.

Завдання 2 (діагностичне).

На основі наведених даних проаналізувати ефективність використання сукупного капіталу підприємства за два роки за допомогою факторного аналізу моделі Дюпона. Заповнити табл. 10.2. За результатами аналізу зробити висновок про зміни ефективності управління сукупним капіталом підприємства. Визначити причини, що викликали зміни, запропонувати заходи для підвищення ефективності використання капіталу підприємства.

Таблиця 10.2.

Показники ефективності використання сукупного капіталу підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік
1	2	3
1. Виручка від реалізації, грн	983 731	1 066 551
2. Чистий прибуток підприємства, грн	93 235	65 753
3. Середня сума капіталу, грн	76 325,5	105 083,5

1	2	3
4. Рентабельність капіталу, %		
5. Рентабельність продажів, %		
6. Коефіцієнт оборотності капіталу		
Зміна рентабельності капіталу за рахунок: коефіцієнта оборотності рентабельності продукції Усього		

Завдання 3 (аналітичне).

Як вплинуть такі фінансові операції на коефіцієнт рентабельності активів?

1. Здійснення емісії звичайних акцій на суму 50 000 грн.
2. Здійснення емісії привілейованих акцій на суму 5 000 грн.
3. Здійснення емісії облігацій на суму 30 000 грн.
4. Одержання довгострокового кредиту на суму 16 000 грн.
5. Одержання короткострокового кредиту на суму 15 000 грн.
6. Одержання передоплати за продукцію в сумі 25 000 грн.
7. Одержання оплати за продукцію, поставлену на умові комерційного кредиту в сумі 23 000 грн.
8. Відвантаження продукції покупцям на умовах комерційного кредиту на суму 27 000 грн.
9. Одержання сировини і матеріалів на суму 18 000 грн на умовах комерційного кредиту.
10. Оплата за поставлені сировину і матеріали по факту в сумі 21 000 грн.
11. Здійснення передоплати за сировину і матеріали на суму 17 000 грн.
12. Придбання устаткування на суму 70 000 грн.
13. Продаж надлишків сировини і матеріалів на суму 10 000 грн.
14. Повернення довгострокового кредиту в сумі 22 000 грн.
15. Повернення короткострокового кредиту в сумі 19 000 грн.

Завдання 4 (ситуаційне).

Ви – фінансовий менеджер акціонерного товариства, темп зростання якого вище, ніж значення коефіцієнта внутрішнього зростання.

Які управлінські рішення ви запропонуєте акціонерам, які кредиторам, а які менеджменту корпорації? Як це позначиться на сумі зовнішнього фінансування? Поясніть, чому саме.

Завдання 5 (евристичне).

Як ви гадаєте, які групи та конкретні коефіцієнти, що застосовуються у фінансовому аналізі, особливо сильно залежать від галузі підприємства? Наведіть приклади.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів з навчальної дисципліни "Економіка і фінанси підприємства"

Розподіл балів між завданнями білета.

Завдання № 1 (стереотипне) та завдання № 2 (діагностичне). За вирішене завдання максимальна оцінка складає 6 балів.

За вирішення завдання у повному обсязі, без допущення методологічних та арифметичних помилок, з наданням обґрунтованої відповіді, за чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами економічної діагностики, вміння використовувати їх для визначення конкретних практичних фінансових завдань ставиться 6 балів.

За вирішення завдання у повному обсязі з допущенням несуттєвих арифметичних помилок (тобто методичний підхід до вирішення завдань є правильним, але допущені неточності у розрахунках певних показників), які привели до неправильної відповіді, ставиться 5 балів.

За вирішення завдання в повному обсязі, але з неправильними арифметичними розрахунками (методичний підхід до вирішення завдань є правильним), які привели до неправильної відповіді, ставиться 4 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням несуттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння деяких фінансових механізмів, але показано розуміння основних фінансових положень, ставиться 3 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням суттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння фінансових механізмів, але показано розуміння основних фінансових положень, ставиться 2 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням суттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння фінансових механізмів, ставиться 1 бал.

За вирішення завдання з наданням неправильної відповіді або якщо відповіді не дано, ставиться 0 балів.

Завдання № 3 (аналітичне).

За вирішене завдання максимальна оцінка складає 8 балів.

За вирішення завдання у повному обсязі, без допущення методологічних та арифметичних помилок, з наданням обґрунтованої відповіді, за чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами економічної діагностики, вміння використовувати їх для визначення конкретних практичних фінансових завдань ставиться 8 балів.

За вирішення завдання в повному обсязі, з допущенням несуттєвих арифметичних помилок (тобто методичний підхід до вирішення завдань є правильним, але допущені неточності у розрахунках певних показників), які привели до неправильної відповіді, ставиться 6 балів.

За вирішення завдання в повному обсязі, але з неправильними арифметичними розрахунками (методичний підхід до вирішення завдань є правильним), які привели до неправильної відповіді, ставиться 4 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням несуттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння деяких фінансових механізмів, але показано розуміння основних фінансових положень, ставиться 3 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням суттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння фінансових механізмів, але показано розуміння основних фінансових положень, ставиться 2 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням суттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння фінансових механізмів, ставиться 1 бал.

За вирішення завдання з наданням неправильної відповіді або якщо відповіді не дано, ставиться 0 балів.

Завдання № 4 (ситуаційне) та № 5 (евристичне).

За вирішене завдання максимальна оцінка складає 10 балів.

За вирішення практичного завдання у повному обсязі, без допущення методологічних та арифметичних помилок, з наданням правильної обґрунтованої відповіді, що базується на чинному законодавстві та інших джерелах фінансової інформації, розумінні закономірностей функціонування фінансового ринку та фінансових відносин між юридичними та фізичними особами, з наявністю елементів самостійного і творчого мислення, за чітке володіння понятійним апаратом, вміння аналізувати та оцінювати можливі варіанти наслідків прийняття того чи іншого управлінського рішення, ставиться 10 балів.

За вирішення практичного завдання у повному обсязі, без допущення методологічних та арифметичних помилок, з наданням правильної обґрунтованої відповіді, що базується на чинному законодавстві та

інших джерелах фінансової інформації, розумінні закономірностей функціонування фінансового ринку та фінансових відносин між юридичними та фізичними особами, але без елементів самостійного і творчого мислення, ставиться 8 балів.

За вирішення завдання в повному обсязі, з допущенням несуттєвих арифметичних помилок (тобто методичний підхід до вирішення завдань є правильним, але допущені неточності у розрахунках певних показників), які привели до неправильної відповіді, ставиться 6 балів.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням несуттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння деяких фінансових механізмів, але показано розуміння основних положень, ставиться 4 бали.

За вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням суттєвих методологічних помилок, що демонструє нерозуміння фінансових механізмів, але показано розуміння основних положень, ставиться 2 бали.

За вирішення завдання з наданням неправильної відповіді або якщо відповіді не дано ставиться 0 балів.

Загальна оцінка розраховується як сума оцінок за кожне завдання.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання			Оцінка рівня сформованості компетентностей	
						Форми контролю	Максимальний бал
1	2	3	4			5	6
Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання.							
Ресурсне забезпечення діяльності підприємства						39,5	
Здатність ідентифікувати місце підприємства у сучасній ринковій економіці	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	Робота на лекції	0,5
			2	Семінарське заняття	Обговорення завдання з визначення цілей та напрямів діяльності підприємстві	Активна участь у дискусії	1
	2	СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, вивчення законодавчої бази з регулювання діяльності підприємств		
			Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Економічна характеристика продукції підприємства	Робота на лекції
		2		Семінарське заняття	Обговорення питань з методів вимірювання продукції підприємства, сутності, показників та методів вимірювання якості продукції, стандартизації, сертифікації продукції. Життєвий цикл товару	Активна участь у дискусії	0,5
		3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття	Перевірка домашніх завдань	1,5	
Здатність до обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції, його виробничої потужності	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Виробнича програма підприємства	Робота на лекції	0,5
			2	Семінарське заняття	Обговорення питань з обґрунтування виробничої програми підприємства, факторів, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства, визначення потреби підприємства у виробничих ресурсах	Активна участь у дискусії	0,5
	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття	Перевірка домашніх завдань	1,5		

Продовження табл. 11.1

1		2	3		4		5	6
ЕІФП 1	Здатність до обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції, його виробничої потужності	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Виробнича потужність підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Семінарське заняття	Обговорення питань з визначення потужності підприємства за різними методами, розрахунок показників виробничої потужності	Активна участь у дискусії, презентація	1,5
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 – 3. Підготовка презентації	Перевірка домашніх завдань	1,5
ЕІФП 1	Здатність до аналізу факторів і показників використання всіх ресурсів діяльності підприємства	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Ресурсний потенціал підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Семінарське заняття	Обговорення питань за тематикою: потенціал, ресурсний потенціал підприємства, його складові, критерії оптимізації	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття	Перевірка домашніх завдань	1,5
ЕІФП 1	Здатність до аналізу факторів і показників використання всіх ресурсів діяльності підприємства	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Ресурсний потенціал підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Аналіз ресурсного потенціалу підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	1,5
ЕІФП 1	Проводити аналіз впливу. Здатність до аналізу факторів і показників використання трудових ресурсів підприємства. Рішення	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Трудові ресурси підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення ситуативних завдань за темою: "Продуктивність праці та визначення показників ефективності оплати праці"	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	1,5

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6		
ЕІФП 1	Здатність визначати оптимальний склад та основні джерела формування активів підприємства	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Майнові ресурси (активи) підприємства. Колоквіум за змістовим модулем 1	Робота на лекції	0,5
						Колоквіум	10,0	
			СРС	2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо розрахунків показників ефективності використання основних фондів та обігових коштів підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
				3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 4 – 6. Підготовка до колоквіуму за змістовим модулем 1	Письмова контрольна робота	5,0
Змістовий модуль 2. Організаційні та економічні результати діяльності підприємств							60,5	
ЕІФП 2	Здатність до вибору форм і проведення розрахунків в областях оплати праці, калькулювання собівартості і ціноутворення	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо визначення собівартості продукції	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація	1,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовки презентації	Перевірка домашніх завдань	1,5
		10	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Визначення собівартості продукції, аналіз структури умовно-змінних та умовно-постійних витрат	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	1,5
		11	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Розрахунок зниження витрат на 1 грн продукції	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5

Продовження табл. 11.1

1		2	3		4		5	6
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	1,5
ЕІФП 2	Здатність проводити аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників формування чистого доходу підприємства	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Доходи та цінова політика підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Аналіз та планування доходів підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 7 – 8	Перевірка домашніх завдань	1,5
								Письмова контрольна робота
ЕІФП 2	Здатність визначати оптимальну цінову політику підприємства	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Доходи та цінова політика підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Визначення прибутку від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання есе за темою "Розробка стратегії ціноутворення"	Перевірка домашніх завдань. Захист есе	9,5
ЕІФП 2	Здатність до аналізу факторів показників економічної ефективності діяльності підприємства	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення показників ефективності	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація	1,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка презентації	Перевірка домашніх завдань	1,5

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6			
ЕІФП 2	Здатність до аналізу факторів показників економічної ефективності діяльності підприємства	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення порівняльної економічної ефективності	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
						Письмова контрольна робота	5,0	
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 9 –10. Підготовка презентації індивідуального науково-дослідного завдання "Економічний аналіз діяльності підприємства та формування стратегії його розвитку"	Захист індивідуального завдання	13,5	
ЕІФП 2	Здатність до складання планів і економічних звітів для економічного аналізу та розробки стратегії розвитку підприємства	16	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання. Колоквіум за змістовим модулем 2	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення показників ефективності	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквіуму за змістовим модулем 2	Колоквіум	
Усього годин			108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
1	2,5	2,5	8,5	5	2,5	7,5	8,5	18	24	
Колоквіум							Колоквіум			
10,0							10,0			

Примітка. T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні (семінарські) заняття	ДЗ	Перевірка есе	Презентація	Письмова контрольна робота	Дослідна робота	Колоквіум	Усього	
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,5	–	–	–	–	–	1,0	
	Тема 2	2 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	2,5	
	Тема 3	3 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	2,5	
	Тема 4	4 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	1	5	–	8,5	
	Тема 5	5 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	–	2,5
		6 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	–	2,5
	Тема 6	7 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	2,5	
Тема 7	8 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	5	–	10	17,5	
ЗМ 2	Тема 8	9 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	1	–	–	–	3,5
		10 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	–	2,5
		11 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	–	–	–	2,5
	Тема 9	12 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	5	–	–	7,5
		13 тиждень	0,5	0,5	1,5	8	–	–	–	–	10,5
	Тема 10	14 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	1	–	–	–	3,5
		15 тиждень	0,5	0,5	1,5	–	–	5	12	–	19,5
16 тиждень		0,5	0,5	–	–	–	–	–	10	11,0	
		8	8	21	8	3	20	12	20	100	

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей		
					Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 3. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства					22,0		
ЕІФП 3 Здатність до вивчення і узагальнення економічних основ формування та використання капіталу підприємства, його структури та джерел залучення	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Фінансові ресурси (капітал підприємства)	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Визначення оптимальної структури фінансових ресурсів (капіталу) підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, вивчення законодавчої бази з регулювання діяльності підприємств	–	–
	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Фінансові ресурси (капітал підприємства)	Робота на лекції	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття	Перевірка домашніх завдань	1,5
	Здатність використовувати звітність підприємства як інструмент фінансового аналізу й управління фінансами підприємства.	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Робота на лекції
			2	Практичне заняття	Методи оцінювання фінансово-майнового стану підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
СРС			2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	1,0

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4		5	6	
Здатність оцінювати та аналізувати фінансовий стан підприємства	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Робота на лекції	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції	–	–
Здатність обґрунтовувати та забезпечувати прийняття управлінських рішень на основі оцінювання фінансового стану підприємства	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо аналізу платоспроможності підприємства, ліквідності балансу підприємства та ліквідності підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 11 – 12	Письмова контрольна робота	3,0
Здатність до проведення комплексного фінансового аналізу підприємства.	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства	Робота на лекції	0,5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції	–	–
Здатність обґрунтовувати та забезпечувати прийняття управлінських рішень на основі оцінювання фінансового стану підприємства	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо кількісного аналізу оцінювання фінансової стійкості підприємства, розрахунку коефіцієнтів структури капіталу і маневреності	Активна участь у виконанні практичних завдань презентація	1,5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка презентації	Перевірка домашніх завдань	1,0
Здатність обґрунтовувати і надавати економічну інтерпретацію результатам фінансового аналізу підприємства, приймати рішення з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства	Робота на лекції	0,5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції	–	–
	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства. Колоквіум за змістовим модулем 3	Робота на лекції Колоквіум	0,5 7,0

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4		5	6		
			2	Практичне заняття	Оцінювання ефективності використання сукупного капіталу підприємства за допомогою факторного аналізу моделі Дюпона та проведення оцінювання ефективності використання власного капіталу підприємства за допомогою факторного аналізу	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквиуму	Перевірка домашніх завдань	1,0	
Змістовий модуль 4. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки							38,0	
ЕІФП 4	Здатність формулювати цілі та здійснювати стратегічне та оперативне фінансове планування	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Планування діяльності підприємства	Робота на лекції	0,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції	–	–
		11	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Планування діяльності підприємства	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Виконання практичних завдань щодо складання фінансових планів у системі бюджетування поточної діяльності підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
						Письмова контрольна робота	3,0	
	Здатність формулювати цілі та здійснювати стратегічне та оперативне фінансове планування		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 13 – 14	Перевірка домашніх завдань	1,0
				Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Планування діяльності підприємства	Робота на лекції
	Здатність визначати оптимальні напрями інвестиційної діяльності підприємства	12	СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції	–	–
				Ауд.	2	Лекція	Тема 15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	Робота на лекції
		13	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичних завдань на визначення методів та порядку прогнозування обсягів реалізації продукції підприємства, розвитку підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація	1,5

Продовження табл. 11.4

1		2	3		4	5	6	
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка презентації	Перевірка домашніх завдань	1,0
ЕІФП 4	Здатність розробляти стратегії розвитку підприємства	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	Робота на лекції	0,5
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції	-	-
ЕІФП 4	Здатність оцінювати та аналізувати можливість банкрутства підприємства та у разі необхідності скласти програму оздоровлення підприємства	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Оцінювання можливості банкрутства підприємства за допомогою факторних моделей	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	1,0
ЕІФП 4		16	Ауд.	2	Лекція	Тема 16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	Робота на лекції	0,5
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лекції. Підготовка презентації індивідуального науково-дослідного завдання "Фінансовий аналіз діяльності підприємства". Виконання есе за темою "Розробка фінансової стратегії розвитку підприємства"	Перевірка домашніх завдань. Захист ІНДЗ. Захист есе	13,0
ЕІФП 4		17	Ауд.	2	Лекція	Тема 16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність. Колоквіум за змістовим модулем 4	Робота на лекції	8,5
				2	Практичне заняття	Оцінювання під час продажі майна підприємства-банкрута. Черговість задоволення вимог кредиторів у процесі ліквідаційної процедури	Активна участь у виконанні практичних завдань Письмова контрольна робота	0,5 3,0

Закінчення табл. 11.4

1		2	3		4		5	6
			СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до колоквіуму. Підготовка до контрольної роботи за темами 15 – 16	Перевірка домашніх завдань	1,0
СЕСІЯ			Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40
				2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білета		
			СРС	10	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів		
Усього годин			108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни				100
з них								
<i>аудиторні</i>			72	40 %	<i>поточний контроль</i>			60
<i>самостійна робота</i>			108	60 %	<i>підсумковий контроль</i>			40

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.5.

Таблиця 11.5

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			60,0
T11	T12	T13	T14	T15	T16	
1,5	7,5	6,0	6,0	3,5	20,5	
Колоквіум			Колоквіум			
7,0			8,0			

Примітка. T11, T12 ... T16 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.6.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні (семінарські) заняття	ДЗ	Перевірка есе	Презентація	Письмова контрольна робота	Дослідна робота	Колоквіум	Усього
ЗМ 3	Тема 11	1 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-	1,0
		2 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
	Тема 12	3 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	-	-	-	-	2,0
		4 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
		5 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	-	3,0	-	-	5,0
	Тема 13	6 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
		7 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	1,0	-	-	-	3,0
		8 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
		9 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	-	-	-	7,0	9,0
ЗМ 4	Тема 14	10 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
		11 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	-	3,0	-	-	5,0
		12 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
	Тема 15	13 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	1,0	-	-	-	3,0
		14 тиждень	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,5
	Тема 16	15 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	-	-	-	-	2,0
		16 тиждень	0,5	-	-	5,0	-	-	8,0	-	13,5
		17 тиждень	0,5	0,5	1,0	-	-	3,0	-	8,0	13,0
			8,5	4,5	8	5	2	9	8	15	60
Екзамен											40
Всього											100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С.Кузнеця (табл. 11.7).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

12. Рекомендована література**12.1. Нормативні та інструктивні матеріали**

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – С. 189.
2. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 303–458.
3. Конституція України (Основний закон) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: нормативна база. – Х. : Курсор, 2000. – 102 с.
5. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 3. – С. 1064.
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 32–33. – Ст. 413.
7. Про захист економічної конкуренції : Закон України // Голос України. – 2001. – № 37. – С. 4–9.
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 337.
9. Про колективні договори й угоди : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 36. – Ст. 361.
10. Про оплату праці : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – С. 121.

11. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України // Голос України. – 2001. – № 161. – Ст. 251.
12. Про промислово-фінансові групи в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – С. 88.
13. Про режим іноземного інвестування : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
14. Про товарну біржу : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – С. 139.
15. Про фінансовий лізинг : Закон України // Підприємництво, господарство і право. – 1998. – № 2.
16. Про ціни і ціноутворення : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 19–20. – Ст. 190.
17. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 31. – Ст. 268.

12.2. Основна

18. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / М. В. Афанасьєв, А. Б. Гончаров ; за ред. М. В. Афанасьєва. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 410 с.
19. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.
20. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Покропивного С. Ф. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
21. Економіка підприємства : підручник / І. О. Чаюн, Г. М. Богославець, Л. Л. Стасюк та ін. ; за заг. ред. проф. Ушакової Н. М. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 569 с.
22. Економіка підприємства : підручник / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 615 с.
23. Міщенко В. Я. Економіка виробничо-підприємницької діяльності / В. Я. Міщенко, П. А. Орлов, Е. Ф. Пеліхов. – К. : ІСТО, 1995. – 256 с.
24. Орлов П. А. Экономика предприятия : учеб. пособ. / П. А. Орлов, Т. П. Прохорова, Р. А. Коломиец и др. ; под общ. ред. П. А. Орлова. – Х. : РИО ХГЭУ, 2000. – 400 с.
25. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г. В. Савицкая. – Мн. : ИП "Экоперспектива", 2006. – 688 с.
26. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К : МАУП, 2004. – 328 с.

27. Фінанси підприємства : підручник / Л. О. Гуляєва, Н. А. Гринюк та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 491 с.
28. Харів П. С. Економіка підприємства : збірник задач і тестів / П. С. Харів. – К. : Знання-Прес, 2001. – 301 с.
29. Шаповал В. Економіка підприємства. Уведення в спеціальність / В. Шаповал. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2002. – 286 с.
30. Шеремет А. Д. Финансы предприятия / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М. : ИНФРА, 1997. – 344 с.

12.3. Додаткова

31. Абрютин М. С. Финансовый анализ коммерческой деятельности : учеб. пособ. / М. С. Абрютин. – М. : Финпресс, 2002. – 176 с.
32. Азоев Г. А. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г. А. Азоев. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с.
33. Алексеева М. М. Планирование деятельности фирмы / М. М. Алексеева. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 176 с.
34. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны / Г. А. Андрощук. – К. : Изд. Дом "Ин Юре", 2000. – 398 с.
35. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1994. – 384 с.
36. Баранов В. В. Финансовый менеджмент. Механизмы финансового управления предприятиями в традиционных и наукоемких отраслях : учеб. пособ. для вузов / В. В. Баранов. – М. : Дело, 2002. – 272 с.
37. Басовский Л. Е. Управление качеством / Л. Е. Басовский. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 211 с.
38. Белых Л. П. Реструктуризация предприятия / Л. П. Белых. – М. : ООО "Изд. ЮНИТИ-ДАНА", 2001. – 398 с.
39. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт ; пер. с англ. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 632 с.
40. Бланк И. А. Стратегия и практика управления финансами / И. А. Бланк. – К. : МП "ИТЕМ лтд" ; СП "АДЕФ-Украина", 1996. – 534 с.
41. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2002. – 488 с.

42. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посібн. / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
43. Бочаров В. В. Финансовый анализ / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2001. – 240 с.
44. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс. – М. : Олимп-Бизнес, 1997. – 1 200 с.
45. Бригхэм Ю. Ф. Финансовый менеджмент / Ю. Ф. Бригхэм, М. С. Эрхардт ; пер. с англ. – СПб. ; М. ; Нижний Новгород ; Воронеж : Питер, 2007. – 959 с.
46. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Дж. К. Ван Хорн; гл. ред. сер. Я. В. Соколов ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 220 с.
47. Дєєва Н. М. Управління корпоративними фінансами : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Дєєва, В. Я. Олійник. – К. : Центр навч. літ., 2007. – 200 с.
48. Економіка виробничого підприємства : навч. посіб. / Й. М. Петрович, І. О. Будіщева, І. Г. Устінова та ін. ; за ред. проф. Петровича Й. М. – 3-тє вид. випр. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2002. – 405 с.
49. Економіка і організація інноваційної діяльності : підручник / за ред. проф. Волкова О. І. – К. : Професіонал, 2004. – 960 с.
50. Економіка підприємства / за ред. І. М. Бойчук. – К. : Каравела; Львів : Новий Світ, 2000. – 292 с.
51. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко. – Х. : Фактор, 2002. – 144 с.
52. Котляров С. А. Экономика предприятия : учеб. пособ. / С. А. Котляров ; под общ. ред. проф. Мельника Л. Г. – Сумы : ИТД "Универ. кн.", 2002. – 632 с.
53. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / П. В. Круш, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін. – К. : Ельга-Н ; КНТ, 2007. – 777 с.
54. Манів З. О. Економіка підприємства : навч. посіб. / З. О. Манів, І. М. Луцький. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2006. – 580 с.
55. Орлов П. А. Менеджмент качества и сертификация продукции : учеб. пособ. / П. А. Орлов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 304 с.
56. Орлов П. А. Обоснование цен на машины производственного назначения на основе учета их эффективности : научное издание / П. А. Орлов, Н. И. Алдохина. – Х. : ХНЭУ, 2004. – 212 с.

57. Остапенко В. В. Финансы предприятия : учеб. пособ. / В. В. Остапенко. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Омега-Л, 2007. – 302 с.
58. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : Основа, 1999. – 620 с.
59. Синецкий Б. И. Внешнеэкономические операции: организация и техника / Б. И. Синецкий. – М. : Международные отношения, 1989. – 384 с.
60. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій : навч. посіб. / В. М. Суторміна ; за ред. В. М. Федосова. – К. : Либідь, 1993. – 248 с.
61. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. – М. : 1989. – 342 с.
62. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление : учеб. пособ. / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Инфра-М, 2000. – 312 с.
63. Хоскинг А. Курс предпринимательства : практич. пособ. / А. Хоскинг ; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 352 с.
64. Чаюн І. О. Планування виробничої програми та її ресурсне забезпечення / І. О. Чаюн, І. Ю. Бондар. – К. : КНТЕУ, 2001. – 126 с.
65. Швецов В. П. Экономические основы предпринимательской деятельности / В. П. Швецов. – М. : Экономика, 2000. – 196 с.
66. Шершньова З. Є. Стратегія управління / З.Є. Шершньова. – К. : КНЕУ, 2003. – 699 с.
67. Экономика предприятия / под ред. В. Я. Хрипак. – Мн. : Экономпресс, 2000. – 464 с.
68. Экономика предприятия / под ред. Л. Г. Мельник. – Сумы : Унив. кн., 2002. – 631 с.
69. Экономика предприятия : учебник / под ред. О. И. Волкова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 520 с.
70. Экономика : учебник / под ред. А. С. Булатова. – М. : БЕК., 1995. – 632 с.

12.4. Інформаційні ресурси

71. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступа : www.rada.gov.ua.
72. ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступа : www.liga.net.
73. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.

74. Налоги и бухгалтерский учет [Электронный ресурс]. – Режим доступа : basa.tav.kharkov.ua.

75. Право. Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.

76. Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ukrpravo.com.

12.5. Методичне забезпечення

77. Завдання та тести для перевірки знань з курсу "Фінанси підприємства" для студентів спеціальностей 6.050100, "Економічна теорія", "Міжнародна економіка" та 6.050200 "Менеджмент зовнішньоекономічних відносин" усіх форм навчання / укл. С. І. Стахорська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 16 с.

78. Робоча програма навчальної дисципліни "Фінанси підприємства" для студентів напряму підготовки "Міжнародна економіка" всіх форм навчання / укл. С. І. Стахорська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 56 с.

79. Тестові та практичні завдання з навчальної дисципліни "Фінанси підприємства" для студентів напряму підготовки 6.030503 "Міжнародна економіка", всіх форм навчання / укл. С. І. Стахорська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 68 с.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Економіка і фінанси підприємства" за Національною рамкою кваліфікацій України

75

Складові компетентності, які формуються в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці					
Визначати місце підприємства у ринковій економіці та організаційні умови його функціонування	Основні характеристики зовнішнього середовища функціонування підприємства, Державний регуляторний механізм	Знання видів підприємств, їх класифікації та особливості їх діяльності	Визначати напрями діяльності підприємств, рівень прав та зобов'язань в питаннях планування, розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації ринкових відносин підприємства	Відповідальність за точність визначення рівня прав та зобов'язань підприємства
Тема 2. Економічна характеристика продукції підприємства					
Визначати економічні характеристики продукції підприємства	Основні методи вимірювання продукції, їх систематизація і взаємозв'язок	Знання товарної політики підприємства та механізму їх здійснення	Визначати життєвий цикл товару. Формувати асортимент товару. Розробляти товарну марку	Ефективно презентувати напрямки розробки товарної політики підприємства	Відповідальність за точність визначення життєвого циклу та асортименту товару

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Виробнича програма підприємства					
Визначати способи формування і реалізації виробничої програми підприємства	Основні вимоги до обґрунтування виробничої програми, класифікація факторів впливу на обсяги виробництва та реалізації продукції	Знання технології планування виробничої програми, умов та критеріїв оптимізації обсягів випуску продукції	Проводити аналіз та планування обсягів випуску і реалізації продукції з урахуванням впливу конкурентного середовища, обґрунтовувати резерви зростання виробництва та реалізації продукції	Ефективно відстоювати найбільш ефективні варіанти виробничої програми підприємства	Відповідальність за точність аналізу, планування та обґрунтування резервів виробничої програми підприємства
Тема 4. Виробнича потужність підприємства					
Визначати способи формування та зростання виробничої потужності підприємства	Основні системи і методи визначення потужності підприємства. Принципи оцінювання ефективності використання виробничих потужностей	Знання факторів впливу показників та резервів зростання виробничої потужності	Проводити розрахунки балансу та динамічних показників виробничої потужності	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо визначення виробничої потужності на різних рівнях управління підприємством	Відповідальність за точність визначення потужності підприємства та рівня її використання
Тема 5. Ресурсний потенціал підприємства					
Визначати рівень ресурсного потенціалу підприємства	Сутність поняття та види економічних ресурсів. Структура ресурсного потенціалу та її оптимізація	Знання складових ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язків	Обґрунтувати напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства	Ефективно формувати комунікаційні зв'язки щодо визначення ступеня використання ресурсного потенціалу підприємства	Відповідальність за точність аналізу факторів і показників використання всіх ресурсів діяльності підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Трудові ресурси підприємства					
Визначати способи ефективного використання трудових ресурсів	Основні фактори впливу на продуктивність праці. Характер та умови використання систем оплати та мотивації праці	Знання напрямів підвищення продуктивності праці, систем оплати праці, форм мотивації праці робітників	Ідентифікувати основні проблеми використання трудових ресурсів	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації системи ефективності трудових ресурсів	Відповідальність за точність аналізу показників використання трудових ресурсів
Тема 7. Майнові ресурси (активи) підприємства					
Визначати способи формування і використання майнових ресурсів (активів) підприємства	Сутність активів підприємства, їх склад та класифікація	Знання основних джерел формування активів підприємства та особливостей різних їх видів	Складати плани та економічні звіти. Визначати оптимальний склад активів та рівень ефективності їх використання	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації системи ресурсного забезпечення діяльності підприємства	Відповідальність за точність складання економічних планів та звітів і аналізу показників використання різних складових майнових ресурсів підприємства
Тема 8. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції					
Визначати способи формування та реалізації поточних витрат	Сутність понять та види витрат. Класифікація та галузеві особливості поточних витрат	Знання методів аналізу та планування поточних витрат підприємства, а також шляхів раціоналізації їх складу	Проводити обчислення собівартості продукції, кошториса витрат виробництва. Розраховувати калькуляцію продукції та резерви раціоналізації поточних витрат	Презентувати результати визначення найбільш ефективних шляхів раціоналізації поточних витрат	Відповідальність за точність визначення показників собівартості продукції та резервів зниження поточних витрат підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Доходи та цінова політика підприємства					
Визначати способи та методи формування доходів підприємства	Сутність понять та видів доходів підприємства, факторів, що на них впливають	Знання механізму формування доходів підприємства від різних видів діяльності. Сутність цінової політики підприємства	Планувати доходи підприємства залежно від цінової політики підприємства. Визначати резерви зростання доходів підприємства	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та впровадження ефективної цінової політики підприємства	Відповідальність за точність складання економічних планів доходів підприємства
Тема 10. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінювання					
Визначати ефективність діяльності підприємства	Сутність понять та видів ефекту, показники ефективності діяльності підприємства	Знання методів оцінювання ефективності діяльності підприємства, особливості оцінювання ефективності різних видів діяльності підприємства	Здійснювати обґрунтування напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства	Презентувати результати засобів підвищення ефективності діяльності підприємства	Приймати ефективні управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 11. Фінансові ресурси (капітал підприємства)					
Визначати джерела формування капіталу підприємства	Сутність та складові елементи фінансових ресурсів підприємства, класифікацію капіталу підприємства	Знання структури та вартості капіталу підприємства, методів його планування	Визначати оптимальний обсяг та структуру капіталу підприємства, резерви його зростання	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації системи фінансового забезпечення діяльності підприємства	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо формування оптимальної структури капіталу підприємства
Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання					
Здійснювати обґрунтування та оцінювання фінансово-майнового стану підприємства	Сутність поняття та методів оцінювання фінансово-майнового стану підприємства	Знання елементів, що визначають фінансово-майновий стан підприємства, методів його аналізу	Визначати групи показників для визначення фінансово-майнового стану підприємств	Презентувати результати аналізу фінансово-майнового стану підприємств	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення на основі аналізу фінансово-майнового стану підприємств

1	2	3	4	5	6
Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства					
Здійснювати обґрунтування та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємства	Сутність поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства	Знання показників прибутковості підприємства та факторів, що її визначають. Знання резервів зростання прибутку підприємства	Визначати оптимальні напрями підвищення прибутку підприємства, його рентабельності	Презентувати результати засобів зростання прибутку підприємства	Приймати ефективні управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства
Тема 14. Планування діяльності підприємства					
Здійснювати стратегічне та тактичне планування діяльності підприємства	Сутність та складові елементи системи планування діяльності підприємства	Знання технології складання стратегічних та тактичних планів діяльності підприємства	Складати стратегічні, тактичні та оперативні плани та прогнозу фінансову звітність. Планувати окремі показники господарсько-фінансової діяльності	Презентувати результати побудови системи планів економічного та соціального розвитку підприємства	Відповідальність за точність складання фінансових планів діяльності підприємства
Тема 15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку					
Розробляти програму (бізнес-проект) трансформації (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	Сутність поняття "розвиток" та сучасних теорій і моделей розвитку підприємства	Знання етапів розробки та реалізації програми (бізнес-проекта) трансформації підприємств	Розробляти програму трансформації підприємства та визначати ефективність трансформації господарюючих суб'єктів	Презентувати результати формування програми реструктуризації підприємства у процесі розвитку	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо розвитку підприємства
Тема 16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність					
Здійснювати обґрунтування та оцінювання ймовірності кризи на підприємстві	Сутність і фази розгортання кризи, фактори, що обумовлюють виникнення кризи	Знання сучасних економіко-математичних методів та моделей оцінювання економічної безпеки підприємства	Здійснювати оцінювання економічної безпеки підприємства, за необхідності складати план санації підприємства	Презентувати результати розробки антикризових заходів	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та строки його реалізації

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	10
4. Структура навчальної дисципліни.....	18
5. Теми та плани семінарських занять.....	20
6. Теми практичних занять	23
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	26
7. Самостійна робота.....	28
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	33
8. Індивідуально-консультативна робота	38
9. Методи навчання	38
10. Методи контролю	43
11. Розподіл балів, які отримують студенти	57
12. Рекомендована література.....	69
12.1. Нормативні та інструктивні матеріали	69
12.2. Основна	70
12.3. Додаткова	71
12.4. Інформаційні ресурси	73
12.5. Методичне забезпечення	74
Додатки.....	75

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
спеціалізації "Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: **Бондаренко** Людмила Миколаївна
Стахорська Світлана Іванівна
Гуржій Наталія Григорівна

Відповідальний за випуск *Піддубний І. О.*

Редактор *Ковальчук М. А.*

Коректор *Ковальчук М. А.*

План 2015 р. Поз. № 52 ЕВ. Обсяг 81 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*